

DEJSTVA O AKRILAMIDU

Ocenjuje se, da je okoli 54.000 delavcev v EU potencialno izpostavljenih akrilamidu. Poklicna izpostavljenost akrilamidu vključuje predvsem stik kože s trdnim monomerom ter vdihavanje prahu in pare med proizvodnjo akrilamida in poliakrilamida. Izpostavljenost tej snovi poveča tveganje za več vrst raka. IARC uvršča akrilamid v skupino 2A, tj. med snovi, ki so verjetno rakotvorne za človeka. V telesu se akrilamid preoblikuje v spojino, ki se imenuje glicidamid, ki povzroča mutacije in poškoduje DNK. Visoke stopnje izpostavljenosti akrilamidu pri delu lahko povzročijo tudi nevrološko škodo. Raziskave o poklicni izpostavljenosti so za zdaj omejene in nedokončne.

Kje se pojavijo tveganja?

Akrilamidu so potencialno izpostavljeni delavci v industriji papirja in celuloze, gradbeništvu, livarstvu, naftni, tekstilni, kozmetični in v živilskopredelovalni industriji, industriji umetnih mas, rudarstvu in v kmetijstvu.

Več o snovi

Akrilamid je nenasičen amid v obliki bele kristalinične trdne snovi, ki je pri sobni temperaturi brez vonja. Uporablja se predvsem za izdelavo kopolimerov poliakrilamida in akrilamida, ki se uporabljajo v številnih industrijskih procesih, kot je proizvodnja papirja, barvil in umetnih mas, ter pri obdelavi pitne in odpadne vode ter odplak.

Kako lahko na vas vplivajo simptomi?

Dolgotrajna ali ponavljajoča se izpostavljenost na kateri koli način lahko povzroči šibkost mišic, motnje v koordinaciji, kožne izpuščaje, prekomerno potenje rok in nog, mrzle roke, luščenje kože, odrevenelost, nenavadne občutke na koži in v mišicah, utrujenost ter lahko poškoduje centralni in periferni živčni sistem. Dolgotrajna izpostavljenost akrilamidu tekom let lahko povzroči več vrst raka zaradi poškodovane DNK.

Latentna doba med izpostavljenostjo in rakom, povezanim z akrilamidom, je od 4 do 16 let.

Kaj lahko storite?

Stalno izvajajte ustrezne meritve izpostavljenosti, da boste vedeli, kdaj ukrepati. Preverite, ali delavci poročajo o zgodnjih simptomih. Poleg tega morajo delavci poznati učinke izpostavljenosti akrilamidu na delovnem mestu.

Najboljša rešitev je obvladovanje izpostavljenosti, na primer s preprečevanjem stika s kožo in vdihavanja. To v najboljšem primeru vključuje razvoj zaprtih sistemov za ravnanje z monomerom akrilamida. Če je mogoče, se izognite ravnanju z monomerom v zaprtem prostoru. Delavci, ki delajo s to snovjo, morajo nositi dolge rokavice iz polivinila in delovni kombinezon, ki ga je mogoče oprati. Namestite ustrezne prezračevalne sisteme. Na delovnem mestu je prepovedano jesti. Po koncu vsake izmene in po vsaki nenamerni izpostavljenosti se morajo delavci temeljito umiti. Osebna varovalna oprema naj se uporablja samo v skrajni sili, po uvedbi vseh možnih tehničnih rešitev.

Viri: cancer.gov, EFSA, IARC, EK, NIOSH, OSHA, CAREX.